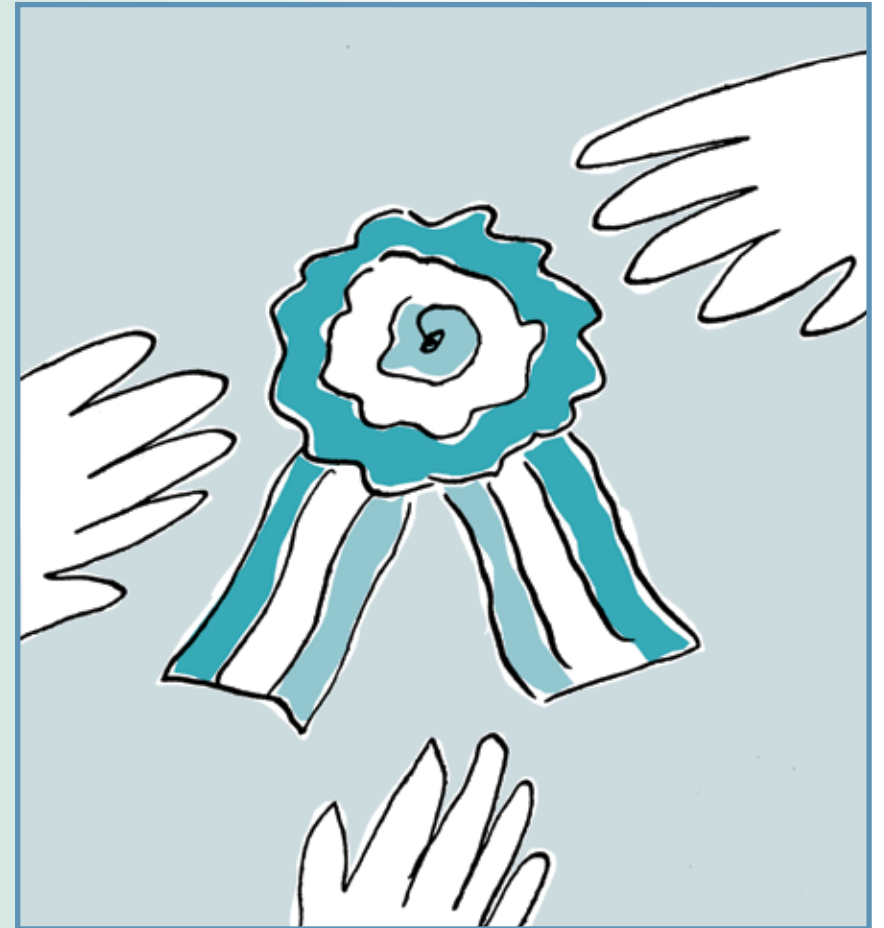

KIÉ MÁRCIUS 15-E? Nemzeti ünnepünk megítélésének változásai

A modul szerzője: Szekszárdi Júlia

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

12. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
I/a Kinek mi jut eszébe az ünnepről?					
A	A tanulók öt csoportot alakítanak. A csoportok plakátokat készítenek március 15-éről. Mindenki más színű filctollal dolgozik, és mindenkinek nyomot kell hagynia a művön. Írhatnak, rajzolhatnak mindent, ami az ünneppel kapcsolatban eszükbe jut. Az elkészült plakátok felkerülnek a falra. A diákok körbesétálnak a teremben, és megnézik egymás plakátjait. 15 perc	Az ünneppel kapcsolatos gondolatok, érzelmek felidézése Önkifejezés Együttműködés	Csoportmunka – plakátkészítés Egyéni feladat – tárlatlátogatás	Csomagolópapírok Különböző színű filctollak, zsírkréták Ragasztógyurma	
B	A tanulók öt csoportot alakítanak. A csoportok műsorötleteket gyűjtenek március 15-e megünnepléséhez. A gondolatokat a jegyző gyűjti össze, majd megszerkesztik belőlük a végleges programot. Az elkészült programokra felírják az adott csoport nevét, majd beadják a tanárnak. 15 perc	Ösztönzés az ünneplés hatásos formáinak megtalálására Önkifejezés Együttműködés	Csoportmunka – ötletbörze és műsorszerkesztés	Papír, írószer	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a Az ünnep története					
A, B	Minden csoport húz egy sorszámot, és megkapja a kihúzott sorszámnak megfelelő feladatlapokat. Az egyéni lapokkal először mindenki önállóan dolgozik. Ha elkészültek, a tanulók felolvassák a többieknek saját szövegüket, és a kérdésekre adott válaszaikat. Ezután közösen válaszolnak a csoportos feladatlap kérdéseire. (Itt az első 45 perc vége.) 30 perc	Áttekinteni az egyes történelmi korszakok viszonyulását a nemzeti ünnephez Szövegértés Összefüggések felismerése Együttműködés	Egyéni munka – feladatmegoldás, bemutatás Csoportmunka – kerekasztal	D1-5 (Egyéni és csoportos feladatlapok)	Sorszámok 1-től 5-ig P1 (Idézetek gyűjteménye)
II/b Történelmi és politikai változatok I.					
A	Minden csoport megkapja a D6, D7, D8 feladatlapot. A saját csoportjuk által feldolgozott korszakhoz kapcsolódó rovatokat közösen kitöltik. Ezután a csoportok 3-3 tagja – a 3 fajta feladatlapal – átmegy a szomszédos csoporthoz, és az ott kapott információk segítségével kitölti a táblázat megfelelő részeit. A helyben maradók válaszolnak a hozzájuk érkezők kérdéseire. Miután a riporterek elkészültek, továbbmennek a következő csoporthoz. Ezt a tevékenységet addig ismétlik, amíg visszajutnak a saját csoportjukhoz. 20 perc	Az aktuális történelmi, illetve politikai körülmények ünnepre gyakorolt hatásának felismerése Kommunikáció Problémaazonosítás Együttműködés	Csoportmunka – hárman mennek, a többi marad Egyéni feladat – interjú	D6-8 (Feladatlapok) Írószer	P2, P3, P4 (Megoldások)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Történelmi és politikai változatok II.					
A	A csoportjukhoz visszatérő tanulók ismertetik társaiknak a náluk lévő táblázat tartalmát. A csoportársak észrevételeket fűznek a hallottakhoz. 10 perc	A tapasztalatok összegzése és bemutatása Kritikai gondolkodás	Csoportmunka – bemutatás és kerekasztal	Kitöltött feladatlapok	
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a Tapasztalatok összegzése I.					
A	A P5 alapján a tanár két nagy lapra írt kérdést tesz ki a terem két távoli pontján a falra. Az osztály ennek megfelelően két részre oszlik. Mindkét csoport körbe áll, és kap egy-egy lufit. Dobják egymásnak a lufit, és mindig az ad választ a kérdésre, akinél a lufi van. Aki már válaszolt, kilép a körből. Mindenkinek új gondolatot kell megfogalmaznia. 5 perc	Következtetések levonása Összefüggéslátás Gondolati kreativitás Szabálykövetés	Differenciált csoportmunka – beszélgetőkör	2 lufi	P5 (Kérdések) Nagy papírok Filtoll
B	Az egyes csoportok visszakapják a foglalkozás kezdetén elkészített ünnepi műsorterveiket. A foglalkozás tapasztalatait felhasználva módosítják, kiegészítik ezeket. Az így véglegesített programokat a csoportok szószólója ismerteti az osztállyal. 15 perc	A tapasztalatok beépítése Önkifejezés Kritikai gondolkodás	Csoportmunka – szóforgó	A ráhangoló szakaszban elkészült tervek	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
III/b Tapasztalatok összegzése II.					
A	Mindenki visszamegy ahhoz a csoporthoz, amellyel a foglalkozás során dolgozott. Az egyes csoportok megkeresik saját plakátjaikat, és megbeszélik, hogy a foglalkozás tapasztalatait követően mit változtatnának rajta. A csoportok szószólói tájékoztatják az osztályt a változtatások indokairól. 10 perc	Értékelés, önkorrekció Önkifejezés Együttműködés Kritikai gondolkodás	Csoportmunka – a plakát módosítása Frontális – tájékoztatás	A ráhangoló szakaszban készült plakátok	

TANÁRI SEGÉDLETEK

P1 IDÉZETGYŰJTEMÉNY

MÁRCIUS ÖRÖK

Idézetgyűjtemény

Kérdezzünk meg száz magyart itt vagy a világ bármely részén, hogy melyik a magyarság legnagyobb nemzeti ünnepe! Legalább kilencvenkilenc gondolkodás nélkül fogja rávágni: március 15-e. Szép dolog ez! Az ünnep tehát minden magyaré, minden rendszer, a legkülönbözőbb politikai irányzatok, mozgalmak és pártok, a legkülönbözőbb gondolkodású emberek vallják magukénak. Persze, azt is kijelenti mindegyik: március 15-e szellemének ő, csakis ő az egyetlen igazi örököse. Jól példázzák ezt a dualizmus korától 1990-ig terjedő időszakból válogatott szemelvényeink.

A szabadságharc leverése után betiltották ezt az ünnepet. Amikor 1860. március 15-én a fiatalok az utcára vonultak, hogy megkoszorúzzák a vértanúk sírját, a katonaság közéjük lőtt, többen megsebesültek, egyikük belehalt sérülésébe. További hét évig az ifjúság szabadban tartott összejöveteleken emlékezett Petőfi napjára.

A kiegyezés után már nem volt tilos a megemlékezés, de illojálisnak tartott, sértette az uralkodó ház érzékenységét. Így érkezett el 1848 ötvenedik évfordulója. Szó nélkül elmenni mellette képtelenség volt, de manipulálni annál inkább lehetett. A hivatalos Magyarország ünnepelt.

„... Az lesz a nagy nap, amikor március 15-én és mindazokon a napokon, amelyeken a nemzet ünnepel, az ünneplők élén a magyar király tartja a háromszínű zászlót. A nemzeti érzület legfőbb szimbóluma a korona, első bajnoka, aki a koronát viseli. A költő nemhiába mondta: a legelső magyar ember a király... És amitől minden magyar ember szeme könnybe lábad, amiért éjben megre meg minden magyar emberben a lélek: attól ne ragyogjon tündöklőbb tűzben, ne égjen túlvilágibb fényvel Szent István koronáján a drágakő?” Budapesti Hírlap, 1898. március 15.

A megelégedettséget és megbékélést hirdető ünnepi szónokokkal szemben más hangot ütöttek meg a szociáldemokraták: „...Azért vonultunk ki Petőfi szobra elé, mert szégyenkezve tapasztaltuk, hogy miként becstelenítik meg Petőfi emlékét azon nyárspolgár lelkek, akik minden március 15-én összegyűlnek szobra előtt... Kivonultunk Petőfi szobra elé, hogy megmutassuk, mi szerint mi vagyunk azok, akikben Petőfi szelleme tovább él mindaddig, amíg győzedelmeskedni [nem] fog...” Népszava, 1899. március 17.

1919

A dualista rendszer összeomlott. Romjain új örökösök léptek fel: *„A diadalmas forradalom első márciusi ünnepe ünnep az ünnepek között, az idők végéig piros betűs napja a magyar historia ünnepszegény kalendáriumának. Amiről hetven év előtt álmodott az ország, az ma kivívott kincsünk, elrabolhatatlan vagyonunk: szabadok vagyunk. Március 15-e többé nem óvatos és ártalmatlan politikai tüntetés Petőfi szobra előtt, afféle félig tiltott, félig megengedett és az illendőség korlátai közé beszorított »emlékezzünk régiokról« – de ne nagyon, csak annyira, amennyire a dinasztíának és a hadseregnek kedves, hanem immár fölszabadított ünnepe a magyar népnek...”* Magyarország, 1919. március 15.

Landler Jenő így beszélt a Petőfi-szobornál 1919. március 16-án: *„...A magyar ugaron a tavaszi szél sohasem súgta még biztatóbban proletárfülekbe, hogy »lesz még egy március«. És ha tudjuk, hogy közel az idő, amikor álmaink valóra válnak, akkor elmondhatjuk, hogy a mi munkánk nem volt hiábavaló. Ez az utolsó március, amikor arról beszélünk, hogy lesz még egy március...”* Népszava, 1919. március 18.

1920–1945

Az ellenforradalom győzelme után az új rendszer törvénybe iktatva nemzeti ünneppé szentelte március 15-ét.

Az ország 1923-ban Petőfi születésének 100. és a március 15-i forradalom 75. évfordulóját ünnepelte. Az ünnepi beszédekben a korigénynek megfelelően új tartalom jelentkezett. A központi ünnepségen Sipőcz Jenő, Budapest polgármestere mondott ünnepi beszédet: *„... Petőfi Sándor, a nagy magyar költő, a legendás nemzeti hős, tragikus sorsú mártír születésnapjának megünneplésére jöttünk össze. E pillanatban mindenütt, túl az emberkéz alkotta határokon, mindenütt, ahol magyarok élnek a hármass halom és négy folyó magyar könnyel és vérrrel öntözött országában, egységesen borulnak le halhatatlan szelleme előtt. Szelleme kiszáll a jeltelen sírból és végignéz a magyar földön és viszi mindenüvé a magyar jövőnek, a magyar feltámadásnak soha el nem múló dalait...”* Magyarország, 1923. március 16.

A Bajtársi Egyesületek ünnepi emlékezésén Bajcsy-Zsilinszky Endre szónokolt: *„1848. március 15-e történelmi március volt, amely széttörte a rabság bilincseit. Ezt a márciusot azonban meghamisították a szószátyár hazafiak és meghamisították azok, akiknek a forradalom csak öncél volt és nem eszköz. Ezek elsikkasztották a nemzeti eszmét... Ma új honfoglalás előtt állunk. Mert mi a miénk ma? Miénk talán Budapest, vagy a Felvidék? Miénk talán a gazdasági élet, a tőzsde, az irodalom, a sajtó? Vissza kell szerezniünk mindenütt az elvesztett pozíciókat...”* Magyarország, 1923. március 16.

Az 1930-as évek második felében a népi írók kialakuló csoportja az agrárkérdés megoldására vállalkozott és – egy sor más demokratikus követelést is felvetve – mindinkább politikai mozgalommá vált. 1937. március 15-én bontott zászlót a Márciusi Front, amelyet a falukutató írók, baloldali egyetemisták és más antifasiszta értelmiségi csoportok hoztak létre. Tizenkét pontból álló programjukat az Egyetemi Kör múzeumkerti ünnepségen hozták nyilvánosságra, ahol a népi írók nevében Féja Géza beszélt: *„1849 óta március 15-e mindig azt jelentette, hogy kiálltak és Petőfi Sándor nevében és Petőfi Sándor árnyékában hazudoztak... Ma dilettáns politikusok, dilettáns publicisták himnuszokat zengenek arról, hogy micsoda nagy áldozatot hozott a magyar nemesség, amikor előjogairól lemondott. Nos, ez a lemondás, ez a történelmi áldozat a valóságban nem volt ilyen nagyszerű valami, mert a magyar jobbágság csak egy töredékének adtak földet, a zsellérség, a magyar parasztság több mint fele továbbra is föld nélkül maradt. A Tiszántúlon a föld nélküli zsellérségnek száma ugyanannyi, mint 1848-ban volt. Ránk nő a német kérdés, amely ellen csak úgy*

lehetne védekezni, ha a Dunántúlon telepítünk, telepítünk és telepítünk. Barátaim! Ha javulást akartok, álljatok a magyar parasztság mellé, hogy a történelem követelményeit megvalósíthassa!"

1942. Folyik a második világháború. Március 15-e és a szabadságharc példája alkalmas arra is, hogy a frontra menő katonákat fellelkesítse. Kállay Miklós miniszterelnök így buzdított rádiósorozatában: *„...ahogy 1848-ban először fegyvert kellett ragadnunk, éppúgy most is – mert nincs föld, nincs munka, nincs polgári jólét, míg az örök nagy ellenséget, a német, az orosz kommunizmust le nem vertük. ... Háborúba megyünk. Elöl megy a márciusi fiatalság, biztosan tudom, hogy győztesen tér haza. Mire hazajön, mire vége a harcnak – nem a világsi fegyverletétel lesz a vég –, itt minden hazajövő katonát és itthonmaradottját, erre én teszek fogadalmat, nem őszirózsás forradalom, nem 1918 és 1919, hanem otthon, munka és emberi lét kell, hogy várja...”* Magyar Nemzet, 1942. március 17.

Ugyanakkor az e napon az újonnan alakult Magyar Történelmi Emlékbizottság által rendezett megemlékezés a Petőfi-szobornál a magyar közvélemény fokozódó háborúellenes hangulatát fejezte ki.

1945–1959

Nem tekintve a korszak első két esztendejét, a hatalomra került kommunisták úgy sajátították ki az Ünnepet, hogy az már önnön paródiájává vált.

Az országgyűlés 1948-ban törvénybe iktatta a magyar forradalom és szabadságharc »jelentőségét« (hogy aztán egy 1951-ben kiadott minisztertanácsi rendelettel munkanappá nyilvánítsa). A centenáriumi ünneppsorozat március 9-én Kádár János, a kommunista párt helyettes főtitkára nyitotta meg Csepelen: *„...Ez az esemény kettős jellegű: a szabadságharcot és egyúttal az építést is ünnepeljük. ... Hogy a nagy magyar szabadságharc ünnepét itt Csepelen ünnepeljük először, az egyben jelképe is valaminek. Sokszor beszélünk vörös Csepelről; most március 9-én lett Csepel igazán vörös, amikor megértette, hogy a magyar nép legfőbb érdeke: többet és jobban termelni, hogy gazdagabb, boldogabb és szabadabb legyen a magyarság...”* Szabad Nép, 1948. március 14.

A Kossuth Lajos téri díszünnepségen március 15-én Rákosi Mátyás, a kommunista párt főtitkára volt a vezérszónok: *„...A magyar nép útja egyenesbe fordult. Nekünk jutott az a történelmi feladat, hogy valóra váltsuk és beteljesítsük mindazt, amiért 1848 hősei Kossuthtal, Petőfivel, Tancsiccsal az élükön küzdöttek... A magyar népi demokrácia szerencséjére a nemzetközi helyzet ma gyökeresen más, mint 1848-ban volt... Most megvalósulhatott Kossuth legforróbb vágya: a testvériség magyar, szláv és román között. Ennek a testvériségnek jele az a kölcsönös segítségnyújtási szerződés, amelyet Moszkvóban a szovjet nép nagy vezérének, Sztálin generalisszimuszának a jelenlétében aláírtunk. (Tomboló taps és lelkesedés.)”* Szabad Nép, 1948. március 17.

A következő években a helyzet fokozódik: *„...Százket esztendővel 1848 márciusa után »van már hazánk, van mit védenünk«.* És kell is védenünk. Vannak már »belső bitangok«: kémek, kulákok, klerikális reakciók, akik népköztársaságunk elleni gyűlöletükben minden gáztettre készek. Van még nem-

zetközi reakció, amely soha őrzöngőbben nem fenyegette a világ dolgozóinak életét és szabadságát, a kis országok függetlenségét. Világos után azt hitte a magyar nép, hogy Haynaunál kegyetlenebb hóhéra nincs a nemzetközi reakciónak – Horthy, Szálasi, Hitler megmutatták, hogy tévedtünk. Az amerikai imperialisták Tito- és Rajk-féle banditái minden eddiginél szörnyűbb sorsot szántak népünknek...” Szabad Nép, 1950. március 15.

1958. március 15-én a Nemzeti Múzeum előtt tartott ifjúsági nagygyűlésen Komócsin Zoltán mondott ünnepi beszédet. Az 1848-as forradalom eszméire, hőseire való hivatkozással árulónak és bitagnak nevezte az 1956-os forradalmárokat: „...Százöt év alatt sokszor meghamisították a 48-as eszmét, sokszor fölhasználták néparuló, megtévesztő célokra. De ami 1956 októberében történt, az minden előzőnek a felülmúlása. Az 1956. októberi ellenforradalom 1848-as jelmezben vette kezdetét. Valójában ugyanazt tették, mint a 48-as forradalom és szabadságharc árulói, az akkori »belső bitagok«. Az 56-os ellenforradalmárok ... a 48-as reakció folytatóiként léptek fel ... Az ellenforradalom erőinek megsemmisítéséért folytatott küzdelmünk harcot jelentett és jelent azért, hogy Kossuth, Petőfi és Táncsics zászlaja és eszméi újra tisztán, fényesen ragyogjanak.” Magyar ifjúság, 1958. március 14.

1960–1990

Az 1960-as évek elején stílusváltás következett be. Kádár János új jelszava: „Aki nincs ellenünk, az velünk van”. Ez tükröződik az ünnepi beszédek tartalmában, hangnemében is. 1969-ben újabb manipulációval igyekeztek csökkenteni az 1848. március 15-i forradalom szerepét: megszületik a Forradalmi Ifjúsági Napok, a három tavasz (1848. március 15., 1919. március 21. és 1945. április 4.) egymásra épülő ünneplésének gondolata. Az ünnepi szónokok beszédeikben a „hétköznapok forradalmiságát” hangsúlyozzák.

Az újabb Petőfi-évforduló évében, 1973-ban Kállai Gyula így beszélt: „A nép szeretetét, a helytállást most másként, legfőképp munkával, tanulással kell igazolnunk. Bizonyára akadnak, akik ezt nem érzik elég vonzónak, nagyszerűnek és felemelőnek. Pedig a béke, az építés munkája – ha tetszik: romantikája – méltó leginkább az emberhez. Hatni, alkotni, gyarapítani – ez a mi legfőbb és legszentebb kötelességünk!” Népszabadság, 1973. március 16.

A fiatalságot azonban egyre kevésbé elégítik ki a „kincstári” ünnepélyek. Másképp, a saját módján, a saját értékei szerint akar ünnepelni, s ezt a „forradalmi romantikát” a hatalom megengedhetetlennek tartja. Először 1973-ban ütlegelik a rendőrök a Petőfi-szobor környékén békésen gyülekező fiatalokat.

Az 1980-as években az ifjúság márciusi akciói a Petőfi- és a Bem-szobornál, a Batthyány-örökmécsesnél egyre gyakoribbak.

Az MSZMP Politikai Bizottsága 1987. december 15-i határozata március 15-ét ismét nemzeti ünnepé nyilvánítja.

A frissen alakuló demokratikus szervezetek hívó szavára 1989-ban óriási tömeg vonult az utcára, hogy hitet tegyen a 48-as forradalom eszméi, a függetlenség és demokrácia mellett. Új erők jelentkeztek: „Sortűz nem dördült, vér nem folyt Pest utcáin. Egy pöccintés elég volt: felemelte szavát a nemzet, csak meglendültek az öklök, s a korhadt rend kártyavárként omlott össze. Akiknek érdekük lett volna védeni a belülről szétrohadt társadalmi rendszert, azok is hallgattak. Korcs társadalomnak korcsok a vezetői, a hivatalnokai, lakásai. A hatalom urai reszketni méltóztattak, s

ahogy tudták, mentették irhájukat. Az ostobák szipákoltak, a gazemberek összeharácsolt vagyionkájukat menekítették, az okosabbja tudta: törvénytelen, népellenes, hazug uralmuk véget ért. Legjobban még akkor járnak, ha báránybőrbe bújnak és felajánlják szolgálataikat az új rendnek.” Szigethy Gábor, Fidesz hírek, 1989. március

Összeállította: Máthé Pál
Élet és Tudomány, 1994

P2 MEGOLDÓ KULCS

A D6. számú tanulói segédletben található feladat értékeléséhez

Feladat:

Hogyan befolyásolták az aktuális történelmi és politikai események az 1848-as forradalom és szabadságharc megünneplését a különböző korszakokban? Töltsétek ki a táblázatot!

Korszak	Esemény	Az „ünnep” tartalma
1848–1849	Forradalom és szabadságharc	A 12 pont követelése között: szabadság, függetlenség nemzeti érzés, egyenlőség hősiesség, hazaszeretet, unió a nemzetiségekkel Petőfi (Talpra, magyar!) Kossuth (a Habsburgok trónfosztása)
1849–1860	Megtorlás, önkényuralom	Az ünnep megtagadása; megfélemlítettség, mítoszteremtés, csüggedés, reménytelenség, fájdalmas emlékek, Kossuth a „nemzet királya”, a harcmezőn hősi halált halt költő erősödő emléke
1860–1914	Az első ünnepi megemlékezés (1860)	Nem engedünk a 48-ból!
	Kiegyezés (1867)	Nemzeti ünnepnap: április 11.
	Az Osztrák–Magyar Monarchia létrejötte és működése	A királyság elfogadása vagy Petőfi emlékének őrzése (ragaszkodás a 48-as eszmevilághoz)

<i>Korszak</i>	<i>Esemény</i>	<i>Az „ünnep” tartalma</i>
1918–1942	Ősziórszás forradalom	Szabadság, a forradalom célkitűzései teljesülnek
	Tanácsköztársaság	Az eszmék kisajátítása, a proletárok forradalma
	Trianoni békekötés	Traumatikus élmény, felerősödő nemzeti érzés, irredentizmus, erősödő pátosz (Petőfi hőssé magasztosulása)
	Márciusi front tevékenysége	Az egyenlőségért folytatott harc, a parasztság felemelkedése mint cél (falukutatók, népi írók)
	II. világháború	Harcra buzdítás a forradalom és szabadságharcra hivatkozva
1948–1957	Proletárdiktatúra	Az ünnep kisajátítása (Petőfi és Kossuth mellett Táncsics kiemelése), a hatalom öngigazolása, minden korábbi problémát megold, „beteljesült a forradalmárok álma”
	1956-os forradalom	A 48-as eszmék újra éledése: szabadság, függetlenség, egyenlőség
	Megtorlás	A forradalom ellenforradalommá bélyegzése az 1848-as eseményekre hivatkozva
	Ellenállás (MUK)	A valódi március szellemisége nevében ellenzéki szervezkedés
1958–1989	70-es évek	Lázadás a zsarnoki hatalom ellen, szankcionált ellenzéki ünnep, Kísérlet az ünnep visszafoglalására: Forradalmi Ifjúsági Napok
	80-as évek gyengülő diktatúra	Erősödő ellenzéki megmozdulások, pirosbetűs nemzeti ünnep lesz március 15.
	Rendszerváltás	A hatalom tehetetlen, lábhoz tett fegyverrel fogadja el a rendszerváltást a forradalom nevében

P3 MEGOLDÓ KULCS

A D7. számú tanulói segédletben található feladat értékeléséhez

Feladat:

Mit jelentett március 15-e a hatalom számára a különböző korszakokban? Töltsétek ki a táblázatot!

<i>Korszak</i>	<i>Esemény</i>	<i>A hatalom viszonyulása az 1848–49-es forradalom és szabadságharchoz</i>
1848–1849	Forradalom és szabadságharc	Háború, törekvés a szabadságharc leverésére
1849–1860	Megtorlás, önkényuralom	Haynau rémuralma, Bach korszak, ellenségesség, elnyomás
1860–1914	Schmerling-féle provizórium	Fellépés a megemlékezés ellen (1860)
	Kiegyezés (1867)	Ferenc József megtorlóból válik a nemzet uralkodójává (hosszan uralkodik, sokan elfelejtik a megtorlás éveit)
	Osztrák–Magyar Monarchia	Április 11-et fogadják el ünnepnapként (alkotmányos indok)
1918–1942	Őszirózsás forradalom	Rövid ideig élő demokrácia, megvalósulnak a törekvések, az aktuális kormányzat vállalja a forradalom örökségét
	Tanácsköztársaság	Proletárdiktatúra, kísérlet az ünnep kisajátítására (népforradalmi jelleg hangsúlyozása)
	Trianoni békekötés	Az eszmék felélesztése a területi követelések alátámasztására, a nemzeti érzés erősítése
	Háború	Lelkesítő szövegek tartalma
1948–1957	Proletárdiktatúra	Kisajátított forradalom, hamisított tartalom
	1956-os forradalom	Visszatérés az eredeti eszmékhez
	Megtorlás	Ellenforradalommá minősítés a 48-as eszmékre hivatkozva
1958–1989	70-es és 80-as évek	A tüntetések szankcionálása, ellensúlyozás a Forradalmi Ifjúsági Napok
	Rendszerváltás	A hatalom megadja magát

P4 MEGOLDÓ KULCS

A D8. számú tanulói segédletben található feladat értékeléséhez

Feladat

Mely időszakokban vált március 15-e az ellenzékiesség szimbólumává? Töltsétek ki a táblázatot!

Korszak	Esemény	A forradalom és szabadságharc eszmevilága
1848–1849	Forradalom és szabadságharc	szabadság, függetlenség harc az idegen elnyomók ellen nemzeti érzés, egyenlőség hősiesség, hazaszeretet, unió a nemzetiségekkel Petőfi: „Rabok legyünk vagy szabadok?” Kossuth mint kormányzó (a Habsburgok trónfosztása)
1849–1860	Megtorlás, önkényuralom	Passzív ellenállás, festészet, költészet Kiss Bálint festménye Vörösmarty: Előszó, Arany: Leteszem a lantot, Családi kor, Koldus ének, Walesi bárdok, Szondi két apródja stb.)
1860–1914	Az első ünnepi megemlékezés (1860)	Nem engedünk a 48-ból! Diákok megnyilvánulása
	Az Osztrák–Magyar Monarchia létrejötte és működése	Szociáldemokraták hiányolják az eredeti eszményeket (Petőfi szellemiségét)
	Márciusi front tevékenysége	Antifasiszta szerveződés, küzdelem a parasztság felemelkedéséért (népi írók, falukutatók)
1956–1957	1956-os forradalom	A 48-as eszmék újraélesztése, a követelések összhangban állnak a 12 ponttal
	Ellenállás (MUK)	Márciusban Újra Kezdjük. Remény a forradalom felélesztésére éppen március 15-én
1958–1989	70-es és 80-as évek (kemény majd lágy diktatúra)	Tüntetések az ünnep alkalmával, dalok, szamizdat, demokratikus ellenzék

P5 KÉRDÉSEK

1. Miért volt alkalmas az 1848–49-es forradalom és szabadságharc arra, hogy eszméi hatalmi manipuláció eszközeivé váljanak?

Néhány gondolat a válaszáshoz

A 48-as forradalom eszmevilága alkalmas volt arra is, hogy szenvedélyeket szítson, és harcra buzdítson. Erre hivatkoztak a hatalom birtokosai a trianoni traumát követően, a II. világháborúban pedig a márciusi hősök nevében küldték a frontra a fiatalokat.

A proletárdiktatúra (már 1919-ben is, de a fordulat évét követően különösen) törekedett 48 eszmevilágának a kisajátítására. Petőfi és Kossuth mellé (esetenként felé) emelték a népi hőst, Táncsics Mihályt, s azt hirdették, hogy ők a kommunisták közvetlen elődei, és hogy a szocializmussal lényegében a forradalmi hősök álmai válnak valósággá.

A diktatúrák a szabadság eszméjét nem tűrik el. Az idegen megszállók számára a függetlenség gondolata is riasztó. Az 56-os forradalom jelszavai, törekvései sokban emlékeztettek az 1848-as forradalom követeléseire, s ezért a hatalom különösen hevesen reagált a március 15-re való megemlékezésekre: Betiltani nem volt módja, de igyekezett jelentőségét csökkenteni, más „tavaszi ünnepekkel” összevonva háttérbe szorítani.

Az 1848–48-es forradalom és szabadságharc utáni önkényuralom és az 1956-os forradalom után következő megtorlások között tanulságos párhuzam vonható.

2. Miért volt alkalmas az 1848–49-es forradalom és szabadságharc eszmevilága arra, hogy a hatalom elleni harc ideológiája legyen?

Néhány gondolat a válaszáshoz

A szabadság, a függetlenség és az egyenlőség gondolata mindig erősen hatott főleg a fiatalokra. A 48-as eszmevilág felidézésére, aktualizálására az elmúlt több mint másfél évszázad alatt számos lehetőség adódott. Az egymást váltó diktatúrák, a szólás- és gyülekezési szabadság elégtelensége, az erőszakszervezetek önkényes működése, a szabadságjogok megnyirbálása, az idegen hatalmak uralma számos esetben hívták elő a 48-as gondolatokat.

